

Interreg

Lietuva-Polska

European Regional Development Fund

Warsztaty rozwoju produktów turystyki dziedzictwa kulturowego

Kaip plētoti kultūros paveldo produktus - dirbtuvēs

Tykocin, 9 - 10 marca 2022, 2022 m. kovo 9-10 d

Project LT-PL-4R-284 "CROSS-BORDER QUEST TRAILS OF HERITAGE"

Dziedzictwo kulturowe

Na dziedzictwo kulturowe składają się zasoby odziedziczone z przeszłości, we wszelkich swoich formach i aspektach – materialnych, niematerialnych i cyfrowych.

Dziedzictwo kulturowe

- zabytki,
- stanowiska,
- krajobrazy,
- umiejętności,
- praktyki,
- wiedza
- przejawy ludzkiej kreatywności,
- zbiory chronione i zarządzane przez instytucje publiczne i prywatne, takie jak muzea, biblioteki i archiwa.

- Dziedzictwo jest efektem zachodzących w czasie interakcji ludzi i miejsc i stale się ono rozwija.
- Zasoby te mają dla społeczeństwa ogromną wartość pod względem kulturowym, środowiskowym, społecznym i ekonomicznym.

Rozwija kapitał społeczny, ponieważ może:

- inspirować i zachęcać obywateli do udziału w życiu publicznym;
- podnosić jakość życia i dobrostan osób indywidualnych i ich społeczności;
- promować różnorodność oraz dialog międzykulturowy poprzez sprzyjanie silniejszemu poczuciu przynależności do szeroko pojętej społeczności oraz lepszemu zrozumieniu i szacunkowi między narodami;
- pomóc redukować nierówności oraz ułatwiać włączenie społeczne oraz aktywność kulturalną i społeczną, a także promować dialog międzypokoleniowy i spójność społeczną;
- dać szanse rozwijania umiejętności, wiedzy, kreatywności i innowacji;
- być skutecznym narzędziem edukacyjnym edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej, w uczeniu się przez całe życie i szkoleniach.

Wpływ gospodarczy dziedzictwa

- integralny element sektora kultury i sektora kreatywnego,
- stanowi silny czynnik rozwoju lokalnego i regionalnego sprzyjającego włączeniu społecznemu;
- wywołuje znaczne efekty zewnętrzne, zwłaszcza poprzez wzmacnianie zrównoważonej turystyki kulturalnej;
- wspiera zrównoważony rozwój wsi i miast oraz rewitalizację, czego dowodem są inicjatywy wielu europejskich regionów i miast;
- generuje różnego typu zatrudnienie.

Szlaki kulturowe

Szlak kulturowy to:

- projekt współpracy w zakresie kultury, edukacji, dziedzictwa kulturowego i turystyki, którego celem jest tworzenie i promowanie jednego lub więcej szlaków turystycznych związanych ze szlakiem historycznym, koncepcją kulturową, osobowością lub zjawiskiem o istotnym znaczeniu dla zrozumienia i szacunku dla wartości europejskich.

- Wytyczony szlak to przede wszystkim relacja.
- Łączy infrastrukturę, dziedzictwo kulturowe, doświadczenia, ludzi, historię, kulturę i ich interakcje.

- Szlaki otwierają nowe horyzonty i prowadzą do nich, przyczyniając się do rozwoju kulturowego, gospodarczego, społecznego i ekologicznego na różnych poziomach geograficznych.
- W szczególności ważne jest, aby określić, jak wyjątkowy i ekskluzywny jest dany obszar.
- W końcu planowanie podróży zawsze zaczyna się od osobistych aspiracji i motywacji

TWORZENIE WARTOŚCI SZLAKÓW

- Szlaki kulturowe to jeden z podstawowych sposobów rozwoju turystyki kulturowej - podróżowanie w celu poznania środowiska kulturowego (od architektury i krajobrazu po niematerialne dziedzictwo kulturowe), żywności, wydarzeń i wydarzeń kulturalnych, sztuk wizualnych i performatywnych oraz innych procesy twórczej i kulturowej zmiany.

- Szlaki kulturowe nie tylko generują wartość kulturową i poznawczą, ale także przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju regionów i zwiększają ich atrakcyjność poprzez tworzenie wartości społeczno-gospodarczych.

Wartość kulturowa:

- dzięki tematom rozwijanym przez drogi kulturowe Litwini lepiej poznają historię swojego kraju, postrzegają go jako część wspólnego europejskiego dziedzictwa kulturowego;
- projekty szlaków kulturalnych dają możliwość urzeczywistniania dziedzictwa kulturowego w różnych formach, z wykorzystaniem innowacyjnych narzędzi poprzez sztukę współczesną;
- wzmacnia się tożsamość kulturowa ludności.

Wartość ekonomiczna:

- szlaki kulturowe jako instrument rozwoju turystyki kulturowej są ważnym bodźcem i szansą na zachowanie i przekazywanie przyszłym pokoleniom obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu etnicznym, historycznym, estetycznym lub naukowym;
- atrakcyjnie prezentowane szlaki kulturowe promują turystykę przyjazdową i wyjazdową;
- powstają nowe strumienie odwiedzających i turystów, które oferują nowe działania i źródła dochodów lokalnej ludności, zwiększają dochody budżetów państwowych i gminnych, tworzą miejsca pracy i rozwiązują demograficzne i sezonowe problemy związane z ruchami turystycznymi w regionach;
- tworzenie lub rozwój szlaków kulturowych zachęca do tworzenia nowych przedsiębiorstw na szlaku kulturowym, współpracy między instytucjami publicznymi a prywatnym biznesem oraz zapewnia rozwój zrównoważonej turystyki.

Wartość społeczna:

- szlaki kulturowe rozwijane na różnych poziomach angażują gminy, społeczności lokalne, właścicieli obiektów dziedzictwa kulturowego i innych interesariuszy w wiedzę i promocję lokalnych zasobów;
- mieszkańcy regionów i społeczności lokalnych mają możliwość wzięcia udziału w dyskusjach na temat adaptacji obiektów dziedzictwa oraz bezpośredniego udziału we wszystkich procesach;
- umożliwienie powstawania regionalnych wspólnot kulturowych, a także wzmocnienie więzi między mieszkańcami;
- szlaki kulturowe zachęcają lokalne inicjatywy do łączenia się i rozwijania w szersze projekty, pomagają budować spójną sieć interesariuszy we wszystkich istotnych obszarach i promują jej działania.

ROZWÓJ SZLAKU KULTUROWEGO

OKREŚLENIE CELÓW KULTUROWYCH

- Zapewnienie trwałości różnych projektów artystycznych, kreatywnych i kulturalnych często staje się wyzwaniem.
- Wynika to z przekierowania kreatywnej energii na produkt końcowy, a nie na konkretne etapy zrównoważonego rozwoju.
- Ważne jest, aby projekt miał jasny cel, spójną strategię i z góry określone środki do osiągnięcia celu.

Motywy tworzenia szlaku mogą być różne:

- Podnoszenie świadomości i dostępu do dziedzictwa kulturowego.
- Przyciąganie lokalnych gości i/lub turystów z zagranicy.
- Rozwijanie i umożliwianie korzystania z produktów kultury wysokiej jakości.
- Angażowanie i wzmacnianie społeczności lokalnych.
- Wzmacnianie tożsamości i dumy miejsc.
- Tworzenie i pielęgnowanie wartości, które są dla nas ważne.
- Dążenie do zrównoważonego rozwoju obszaru.
- Promocja synergii między różnymi sektorami.

OKREŚLENIE WYMIARU SZLAKU KULTUROWEGO

- Cel szlaku kulturowego determinuje również jej zakres.
- Zazwyczaj wszystkie inicjatywy zaczynają się na poziomie lokalnym, z ludźmi z wizją szlaku kulturowego i zdolnościami do jego realizacji.
- Niewiele z tych inicjatyw ma potencjał, aby stać się ścieżkami kulturowymi uznanymi przez Radę Europy.
- Jednak nie jest konieczne dążenie do wymiaru międzynarodowego, aby osiągnąć dobre wyniki. Często to lokalne inicjatywy mogą mieć większy wpływ na obszar i jego mieszkańców.

Cztery główne poziomy szlaków kulturowych

Poziom regionalny/lokalny

- Projekt współpracy kulturalnej został opracowany na poziomie co najmniej trzech gmin i jest realizowany z wykorzystaniem regionalnych i lokalnych zasobów kulturowych: historii, dziedzictwa materialnego i niematerialnego, wybitnych postaci historycznych, lokalnych grup społecznych, edukacji kulturalnej oraz działań wzmacniających tożsamość kulturową.
- Na tym poziomie celem jest stworzenie szlaków poznawczych, które przyciągną całą populację kraju.
- Trasy powinny być okresowo aktualizowane, uzupełnione zajęciami, wydarzeniami i innymi środkami promocji szlaku.

Cztery główne poziomy szlaków kulturowych

Poziom krajowy

- projekt współpracy kulturalnej, który powstaje w co najmniej trzech powiatach kraju lub obejmuje co najmniej sześć gmin kraju.
- Na tym poziomie temat drogi opiera się na krajowych procesach i zjawiskach historycznych, przedstawia i promuje materialne lub niematerialne dziedzictwo kulturowe i/lub osobistości historyczne oraz ujawnia powiązania ze wspólnymi europejskimi doświadczeniami, historią i wartościami.
- Celem projektu jest tworzenie szlaków turystyki kulturowej w kraju i za granicą oraz promocja turystyki lokalnej i przyjazdowej.

Cztery główne poziomy szlaków kulturowych

3. Poziom międzynarodowy

- projekt realizowany jest na terenie co najmniej trzech krajów w oparciu o współpracę międzynarodową i międzyinstytucjonalną. Na tym poziomie temat szlaku kulturowego powinien odzwierciedlać procesy i zjawiska historyczne wszystkich krajów zaangażowanych w projekt, prezentować i promować materialne lub niematerialne dziedzictwo kulturowe i/lub osobistości historyczne oraz mieć powiązania ze wspólnym europejskim doświadczeniem, historią i wartościami.
- Na tym poziomie celem jest stworzenie splecionych szlaków turystyki kulturowej, które są rozwijane zarówno w kontekście turystyki lokalnej, jak i przyjazdowej.

Cztery główne poziomy szlaków kulturowych

4. Szcebel Rady Europy

- Szlak kulturowy to szlak kulturowy, którego część powstała na terenie kraju i która została certyfikowana zgodnie z ustaloną procedurą przez Europejski Instytut Szlaków Kulturowych (EISK).
- Znak „Szlak Kulturowy Rady Europy” jest rodzajem gwarancji jakości.
- Obecnie istnieje 38 Szlaków Kulturowych Rady Europy.
- Tematy od architektury i krajobrazu po wpływy religijne, od gastronomii i dziedzictwa niematerialnego po czołowych europejskich artystów w muzyce i muzyce i literatura

KLUCZOWE ELEMENTY SZLAKU KULTUROWEGO

- Szlaki kulturowe powinny określać drogę poznawczą, przez którą narracja jest rozwijana i prezentowana za pomocą odpowiednich środków na poszczególnych przystankach i miejscach (wycieczki krajoznawcze, wycieczki z przewodnikiem, wydarzenia kulturalne itp.).
- Szlaki torują drogę nowym innowacyjnym pomysłom na turystykę poprzez kulturę, turystykę dziedzictwa, sektor kreatywny i technologie informacyjne.

Elementy szlaku kulturowego

- Dziedzictwo kulturowe jest kluczową motywacją turystyczną. Jego uzupełnienie poprzez inicjatywy artystyczne, twórcze i kulturalne na szlaku kulturowym podnosi wartość dziedzictwa kulturowego, czyniąc szlak skutecznym środkiem komunikacji dziedzictwa kulturowego.
- Wszystkie inne źródła komunikacji dziedzictwa kulturowego są obecne na odcinkach szlaku kulturowego i w interesujących miejscach: dziedzictwo materialne i niematerialne, działalność kulturalna, osobowości, przyroda, baza tematyczna, inne części infrastruktury drogowej i zasoby ludzkie.

Elementy szlaku kulturowego

- Szlaki kulturowe mogą być liniowe – prowadzące z jednego punktu do drugiego lub połączone w sieć, tj. tak. składa się z kilku tras połączonych więzami geograficznymi i znaczeniowymi.
- Znaczenie szlaku kulturowego zależy od zaangażowania różnych sektorów, partnerstwa i włączenia podmiotów prywatnych i publicznych w rozwój i wzmacnianie wspólnych działań.

Elementy szlaku kulturowego

- Szlaki kulturowe to przede wszystkim trasy tematyczne, dlatego należy zastanowić się nad określonym tematem i zachować jego integralność, nie tylko poprzez uwzględnienie autentycznych obiektów, ale także poprzez ich atrakcyjną prezentację. Szlak jako całość musi być zaprojektowany jako rodzaj marki, która twórczo przekazuje i łączy poszczególne interesujące miejsca.
- Ważne jest, aby jasno określić i przedstawić zasięg geograficzny szlaku, m.in. jego początek i koniec, związek i ruch między nimi.

Elementy szlaku kulturowego

- Infrastruktura i usługi powinny być dostosowane do wszystkich grup społecznych w celu zapewnienia szerszego dostępu do kultury.
- W celu zapewnienia efektywnego dostosowania ścieżki kulturalnej do potrzeb społeczeństwa konieczne jest prowadzenie regularnych badań zwiedzających, badań i analiz potrzeb społeczeństwa.

OPOWIADAMY HISTORIĘ

- Zbierając wszystkie niezbędne informacje o szlaku kulturowym, ważne jest przygotowanie opowieści. Zazwyczaj narracja nadaje sens chaosowi ludzkiej egzystencji.
- Dobra narracja na szlaku kulturowym pomaga zrozumieć ścieżkę w określonym kontekście.
- Odwiedzający Szlak Kulturowy mogą również wnieść swój wkład w historię, dzieląc się po drodze swoimi doświadczeniami, wiedzą i hobby.
- Jasny temat, przedstawienie faktów i wyjątkowy sposób opowiedzenia historii są dla niej ważne.

NAJWAŻNIEJSZY JEST TEMAT

- Temat szlaku jest ważną ideą, na którą ludzie powinni zwracać uwagę, zastanawiać się i dzielić z innymi, pamiętając o szlaku kulturowym.
- Temat szlaku kulturowego musi być oparty na źródłach historycznych i/lub innym materiale faktograficznym i badawczym podkreślającym znaczenie szlaku kulturowego.
- Dlatego szczególnie ważne jest stworzenie motywu szlaku kulturowego, który:

NAJWAŻNIEJSZY JEST TEMAT

- będzie łatwo i powszechnie rozpoznawalny przez publiczność;
- będzie rozwijany poprzez szereg kluczowych miejsc, atrakcji i działań;
- obejmuje obiekty i imprezy dziedzictwa kulturowego;
- podkreśla autentyzm odwiedzanych miejsc stron.

NARRACJA ŁĄCZY PUNKTY

- Często historia zjawiska jest ważniejsza niż samo zjawisko.
- Narracja ekspresyjna łączy elementy szlaku kulturowego i pomaga zrozumieć je zarówno wewnątrz ścieżki (dla twórców szlaku kulturowego i ich partnerów), jak i na zewnątrz (dla odbiorców szlaku kulturowego).

Hipnotyzująca narracja tworzy również spójną markę szlaku kulturowego, która komunikuje:

- wysokiej jakości doświadczenie dla odwiedzających;
- integralność drogi;
- adaptacyjność i innowacyjność drogi;
- skuteczne i skoordynowane utrzymanie dróg.

ZNACZENIE DOŚWIADCZENIA

- Jeśli chcesz, by ludzie bez trudu podążali twoją ścieżką kulturową, kultura i dziedzictwo powinny stać się doświadczeniami, które można zamówić.
- Temat Szlaku Kulturowego ożywia się, opowiadając historię poprzez działania oparte na doświadczeniu.

Działania w ramach Szlaku Kulturowego powinny mieć charakter ciągły, z jasno określonymi uczestnikami, aby pomóc w odtworzeniu tematu poprzez rozwinięcie go na różne sposoby i w różnych formach, a także w nawiązaniu kontaktu z szerszą publicznością.

BADANIE OTOCZENIA

- Każdy projekt szlaku kulturowego powstający w konkretnym miejscu w danym czasie to nie tylko zjawisko kulturowe, ale i społeczne, historyczne czy gospodarcze.
- Należy zatem zdać sobie sprawę, że na realizację przedsięwzięcia mogą mieć wpływ różne czynniki środowiskowe związane z lokalną specyfiką lub trendami globalnymi.

KONTEKST LOKALNY

- Stworzenie szlaku wymaga nie tylko znajomości kontekstu międzynarodowego, ale także wglądu w kontekst lokalny. Pozwala to uwolnić jego potencjał i wykorzystać go w celach marketingowych. Inicjatywę w tym przypadku powinny podjąć władze lokalne, którym zaleca się powierzenie nadzoru nad procesem.

KONTEKST LOKALNY

- Określając zakres szlaku kulturowego, należy zebrać jak najwięcej informacji o jego otoczeniu, grupach interesu, zasobach lokalnych itp. Pomaga to zidentyfikować kluczowych aktorów i przygotować plan działania, tj. stworzenie mapy kulturowej miejsca, która pomaga dostosować istniejące relacje do realizacji głównego celu.

Mapowanie kulturalne

- Kim są lokalni mieszkańcy, organizacje, instytucje i firmy i jakie są między nimi powiązania?
- Jakie jest lokalne środowisko projektu?
- Jakie są wyzwania i możliwości związane z lokalizacją?
- Czy istniejąca lokalna infrastruktura jest wystarczająca do rozwoju projektu?
- Które z ważnych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego mogą być częścią drogi?
- Co sprawia, że to miejsce jest wyjątkowe?
- Jak można połączyć potencjalne zasoby?

- Po zebraniu wszystkich przydatnych informacji i dopracowaniu pomysłu na projekt należy ocenić rzeczywiste możliwości jego realizacji.
- Pomagają w tym konsultacje z lokalnymi interesariuszami, z których najważniejszą jest społeczność lokalna i rząd.
- Projekt odnosi sukces tylko wtedy, gdy spełnia określone lokalne potrzeby i otrzymuje wsparcie od miejscowej ludności. Konieczne jest ciągłe otrzymywanie informacji zwrotnej.
- *Partnerstwo między sektorem turystyki kulturalnej a biznesem w rozwijaniu szlaku kulturowego pomaga tworzyć żywą opowieść.*

NOWE FORMY PIELGRZYMOWANIA

- Cele podróżników w dzisiejszych czasach bardzo różnią się od poprzednich.
- Współczesny podróżnik wybiera trasę tematyczną i oczekuje, że przeżyje na niej jak najwięcej.
- W drodze celem jest zazwyczaj ocena własnego życia poza granicami życia codziennego.
- Mając to na uwadze, tworzone są szlaki, których głównym tematem nie są określone budynki czy obiekty, ale ludzki związek z nimi.

Zmianę tę napędzają trzy światowe trendy:

Ekologia.

- Ludzie w przyrodzie zaczęli zachowywać się bardziej odpowiedzialnie. Uważając się za część natury, coraz częściej starają się to udowodnić. Dlatego nowe pokolenie pielgrzymów szczególnie docenia lokalne społeczności, przygotowywane przez nich jedzenie i ekoturystykę.

Powrót do źródeł.

- Ludzie szukają sposobów na uproszczenie rutyny i spowolnienie tempa życia. Dążą do prostoty, więc podróże ograniczają się do zaspokajania podstawowych potrzeb, takich jak jedzenie, sen, ruch i przebywanie z myślami.

Duchowość.

- W poszukiwaniu sensu życia współczesny człowiek stara się na różne sposoby przemyśleć swoje życie. Szuka wspólnoty, połączenia z naturą itd., odkrywając w ten sposób nowe formy duchowości.

TWORZENIE WARTOŚCI

- Podczas podróży sam cel nie wystarczy, ważne jest posiadanie mapy, aby do niego dotrzeć.
- W ten sam sposób planując podróż kulturową, nie wystarczy znać grupę docelową, ale trzeba zastanowić się, jakich doświadczeń dostarczy.

OKREŚLANIE GRUPY DOCELOWEJ

- Użytkownicy dzisiejszej kultury poszukują szerokiego wachlarza doświadczeń i identyfikują się nie z określonym wiekiem, miejscem zamieszkania czy wykształceniem, ale z pewnymi etapami życia, nawykami, wartościami i stylem życia.
- Dlatego ważne jest, aby dotrzeć do grupy docelowej, przenosząc punkt ciężkości z KTO na DLACZEGO i próbując wyjaśnić związek podróżnika z samy szlakiem kulturowym.

OKREŚLANIE GRUPY DOCELOWEJ

- Bardzo ważne jest, aby wskazać, dla jakich grup docelowych szlak jest przeznaczony i odpowiednio zaplanować określone tematy, konkretne miejsca do odwiedzenia, dodatkowe działania, znaczące doświadczenia i wartości dodane.

TWORZENIE WARTOŚCI

- Tworzenie wartości jest sercem szlaku kulturowego.
- Szlak kulturowy jako kompleks może tworzyć bardzo różne wartości.
Najważniejsze z nich to:
  - Wartość kulturowa
  - Wartość ekonomiczna
  - Wartość dla środowiska
  - Wartość społeczna

1. Wartość kulturowa

- Zapewnienie widoczności dziedzictwa kulturowego, zachęcanie społeczeństwa do zainteresowania nim, jego ochrona i konserwacja.
- Atrakcyjna prezentacja dziedzictwa i kultury danego kraju lub regionu.
- Zapewnienie dostępności dziedzictwa i kultury, zarówno fizycznej, jak i intelektualnej.
- Zachęcanie do zainteresowania się dziedzictwem kulturowym poprzez zaangażowanie społeczności lokalnych.
- Ożywianie dziedzictwa kulturowego za pomocą skutecznych środków artystycznych.

2. Wartość ekonomiczna

- Promocja turystyki lokalnej i międzynarodowej, bezpośrednio i pośrednio poprzez umożliwienie działalności lokalnym małym i średnim przedsiębiorstwom.

3. Wartość dla środowiska

- Zrównoważony rozwój turystyki w regionach dzięki pomysłowym rozwiązaniom.
- Zapewnienie ochrony dziedzictwa przyrodniczego poprzez dostosowanie go do potrzeb społeczeństwa.

4. Wartość społeczna

- Tworzenie warunków i narzędzi umożliwiających społecznościom lokalnym wyrażanie siebie.
- Zachęcanie do dialogu między różnymi grupami społecznymi.
- Zachęcanie do dumy z własnego regionu i poszukiwania tożsamości.
- Wzmocnienie skłonności społeczeństwa do dbania o lokalne dziedzictwo kulturowe.

TWORZENIE POCZUCIA WŁASNOŚCI

- Partnerstwa odgrywają ważną rolę w planowaniu i przygotowaniu do realizacji projektu Szlaku Kulturowego.
- Zazwyczaj każdy projekt szlaku ma własnego dewelopera i grupy interesu, które pomagają w realizacji projektu.
- O jego sukcesie decyduje równe traktowanie każdej z grup interesów.
- Celem jest zatem zapewnienie aktywnego udziału ich wszystkich w projekcie, unikając biernej obserwacji.

ZARZĄDZANIE I ADMINISTRACJA SZLAKAMI KULTUROWYMI

- Szlak kulturowy należy rozumieć jako sieć o jasnej strukturze zarządzania i podstawie prawnej, którą należy zarządzać z wykorzystaniem metody zarządzania destynacją, tj. postrzegania i zarządzania jako całości.
- Podejście to charakteryzuje się analizą informacji zwrotnych od odwiedzających i koordynacją działań wszystkich zainteresowanych stron (od instytucji sektora publicznego i prywatnego, kultury, turystyki, mediów, wolontariuszy i innych).

- Przydatne jest zawieranie umów o współpracy, przydzielanie odpowiedzialności i przypisywanie jasnych ról przywódczych.
- Szlak kulturowy może stać się środkiem pielęgnowania pamięci o tożsamości historycznej i rozpowszechniania jej w całym kraju.

PAMIĘTAJ:

- Stwórz stowarzyszenie dla określonego szlaku kulturowego, wybierz komitet sterujący lub zarząd, stwórz komitet naukowy, radę naukową lub naukową grupę doradczą.
- Zapewnij współpracę i komunikację pomiędzy różnymi interesariuszami, partnerstwa publiczno-prywatne, angażujące społeczności lokalne, samorząd lokalny, młodzież i biznes.
- Zatwierdź składkę członkowską, która zachęca do zaangażowania i pomaga w utrzymaniu codziennych operacji.

PAMIĘTAJ:

- Zapewnij kompleksowy i ustrukturyzowany plan zarządzania (finansowy, strategiczny, marketingowy, zrównoważony itp.) i poddaj go corocznemu przeglądowi.
- Zapewnienie politycznego poparcia gminy i starostwa.
- Bądź otwarty na nowe pomysły, angażuj młodych ludzi, studentów, wolontariuszy i mieszkańców w rozwój szlaku kulturowego i podnoś świadomość.
- Włączaj działania związanych ze szlakiem kulturowym i pomysłami na jego rozwój do programów lokalnych instytucji edukacyjnych.

PAMIĘTAJ:

- Zapewnij długoterminową stabilność finansową i organizacyjną stabilność.
- Opracuj plan zarządzania ryzykiem, aby zapewnić odporność na nieprzewidziane zmiany.
- Przeprowadzaj badania we współpracy ze środowiskiem akademickim.

INTERESARIUSZE I PARTNERSTWA

- Wartość szlaku kulturowego jest znacznie wzmacniana przez partnerstwa między różnymi sektorami, z których każdy ma swój własny wkład:
- Samorząd: starostwa i gminy: pełnią rolę źródła informacji o lokalnej infrastrukturze i zasobach ludzkich; pośredniczy między przedsiębiorstwami a społecznościami; pomaga znaleźć źródła finansowania, uzyskać różnego rodzaju zezwolenia i rekomendacje.
- Lokalny biznes: może oferować finansowe lub inne wsparcie i inwestycje.
- Organizacje pozarządowe, instytucje religijne i państwowe: mogą przekazywać doświadczenia projektowe; oferować nowe pomysły; aby przyciągnąć określone społeczności.

INTERESARIUSZE I PARTNERSTWA

- Podobne inicjatywy z kraju i zagranicy: potrafią przekazywać konkretną wiedzę i dzielić się dobrymi praktykami.
- Lokalni artyści, rzemieślnicy i osobistości kultury: mogą przyczynić się do ciągłości projektu, przejąć przywództwo i pośredniczyć w społeczności lokalnej.
- Społeczności lokalne: mogą zapewnić zakres wsparcia potrzebnego do wsparcia projektu drogi kulturalnej; dostarczanie wiedzy i budowanie sieci lokalnej.